

Список використаних джерел:

1. Бергер П., Бергер Б., Коллінз Р. Личностно-ориентированная социология. – М., 2004. – С. 103–127.
2. Бесєдін А. Дисфункціональна сім'я як чинник девіантної поведінки неповнолітніх. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата соціологічних наук – Х., 2002. – С. 18.
3. Калашникова М. О концепции возрастной сензитивности // Мир психологии, 2004, № 1. – С. 105–113.
4. Максименко С. Генеза здійснення особистості. – К., 2006. – С. 255.
5. Некрасова З., Некрасова Н. – Перестаньте дітей виховувати – допоможіть їм рости. – М.: ООО Издательский дом «София», 2006. – С. 416.
6. Психологія розвитку. Енциклопедический словарь. – М. – СПб: 2005. – С. 666.

Кухмай Н.В.

*заступник директора з навчально-виховної роботи,
учитель початкових класів,
спеціаліст вищої категорії, учитель-методист,
Гімназія № 153 імені О.С. Пушкіна м. Києва*

Тищенко Н.В.

*практичний психолог,
спеціаліст вищої категорії,
Гімназія № 153 імені О.С. Пушкіна м. Києва*

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЧЕРЕЗ РОЗВИВАЛЬНУ ПРОГРАМУ «ІНТЕЛЕКТ»

У сучасній початковій школі відбуваються суттєві зміни, які забезпечують реальні умови для переорієнтації навчально-виховного процесу на потреби дитини, досягнення якісно нових результатів її особистісного і соціального розвитку. Згідно Концепції початкової освіти метою початкової освіти є різнобічний розвиток особистості дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей, оволодіння ключовими і предметними компетентностями, необхідними життєвими і соціальними навичками, що забезпечують її готовність до продовження навчання в основній школі та у подальшому житті. На наш погляд, одним із шляхів забезпечення особистісно-соціального та інтелектуального розвитку молодших школярів є впровадження курсів та технологічних методик, спроможних забезпечити розвиток пізнавальних здібностей дітей 6-11 років (сприйняття, пам'яті, уваги, різних видів мислення), підвищення якостей інтелекту учнів, розвитку суб'єктності навчання, оволодіння способами конструктивної взаємодії з іншими учасниками навчального процесу.

З цією метою учителем початкових класів, заступником директора з навчально-виховної роботи гімназії № 153 ім. О.С.Пушкіна м. Києва Кухмай Н.В. та шкільним психологом Тищенко Н.В. для дітей 6-11 річного віку було розроблено програму «Інтелект». Саме цей вік, на думку багатьох вчених, є сприятливим для інтелектуального розвитку дитини, адже у дитини «з'являються особливі пізнавальні структури, так звані групування. Одне з найпростіших групувань – групування класифікації, або ієрархічного включення класів. Завдяки цій та іншим групуванням дитина набуває здатність здійснювати операції з класами та встановлювати логічні відносини між класами, об'єднуючи їх в ієрархії, тоді як раніше її можливості були обмежені трансдукцією та встановленням асоціативних зв'язків» [1]. У молодшому шкільному віці завдяки розвитку нового рівня мислення, відбувається перебудова всіх інших психічних процесів, тобто за словами Д. Б. Ельконіна «Пам'ять стає мислячою, а сприйняття – думаючим». Тому саме перебудова всієї пізнавальної сфери у зв'язку з розвитком теоретичного мислення становить основний зміст розумового розвитку в молодшому шкільному віці.

Існує ряд принципово різних трактувань інтелекту. Під час створення програми «Інтелект» ми спиралися на визначення цього поняття за Д. Векслером, який розглядав інтелект як здатність індивіда доцільно поводитися, раціонально мислити й ефективно взаємодіяти з довкіллям.

Головне завдання початкової школи – забезпечити розвиток особистості дитини на більш високому рівні в порівнянні з дошкільним періодом дитинства. Джерелами повноцінного розвитку дитини початкових класів школи виступають два види діяльності. По-перше, всі діти розвиваються по мірі засвоєння минулого досвіду людства, за рахунок залучення до сучасної їм культури. В основі цього процесу лежить навчальна діяльність, яка спрямована на оволодіння дитиною знаннями, вміннями і навичками, необхідними для життя в суспільстві. По-друге, всі діти в процесі розвитку самостійно реалізують свої можливості, завдяки творчій діяльності. На відміну від навчальної творчої діяльності не націлена на отримання вже відомих знань. Вона сприяє прояву у дитини самостійності, самореалізації, втілення її власних ідей, які спрямовані на створення нового [2].

Отже, основними завданнями розвивальної програми «Інтелект» стали:

- розвиток пізнавальних здібностей дитини (сприйняття, уваги, пам'яті, мислення);
- підвищення якостей інтелекту (швидкості, гнучкості, оригінальності мислення);
- розвиток конвергентного продуктивного мислення;
- розвиток нестандартного (дивергентного) мислення;

- підвищення мотивації до навчання;
- формування вміння конструктивно взаємодіяти з іншими людьми в процесі навчання.

Програма «Інтелект» складається з чотирьох розділів: «Сприйняття», «Увага», «Пам'ять», «Мислення».

Основними задачами кожного розділу стали:

- розвиток пізнавальних здібностей (сприйняття, уваги, пам'яті);
- формування мотивації досягнення успіху;
- підвищення якості інтелекту: розвиток швидкості, гнучкості,
- оригінальності, глибини мислення;
- розвиток наочно-дійового, абстрактного (словниково-логічного) мислення;
- розвиток творчого мислення та уяви як основи для творчої діяльності;
- розвиток вербальної та образної креативності.

Курс побудований за принципом поступового ускладнення матеріалу.

У процесі навчання та розвитку важливу роль відіграє активність самої дитини. Завдяки активності дітей, що виявляється в різних видах і формах, процес впливу середовища на дитину перетворюється в складну двосторонню взаємодію підростаючої людини з навколишнім середовищем. Цей складний процес і є причиною розвитку дитини. Бути активним – означає бути діяльним. Активність дитини молодшого шкільного віку набуває організованого і різноманітного характеру. Вона виявляється в міркуваннях, суперечках, запитаннях, з якими дитина звертається не тільки до дорослих, а й в процесі роботи з книгою і до самої себе [3]. Тому формою проведення занять ми обирали тренінг як активну форму навчання, під час якої використовуються методи, спрямовані на активізацію взаємодії учнів між собою та з учителем або психологом. Навчальний матеріал спрямовано на розвиток пізнавальних і творчих здібностей учнів. Усі вони об'єднуються під назвою «інтерактивні техніки» і забезпечують взаємодію та власну активність учасників під час динамічного навчального процесу [4]. Така форма організації занять і використання інтерактивних методик сприяє підвищенню мотивації до навчання та розвитку, набуттю дитиною практичного досвіду конструктивної взаємодії з іншими людьми в процесі навчання. При цьому гра залишається провідним видом діяльності, адже «вміло спрямована вчителем і батьками гра молодших школярів може стати одним із засобів організації та поліпшення навчального процесу, підвищувати пізнавальну активність дітей, сприяти розвитку здібностей» [3].

З метою підвищення якості навчання в межах кожного розділу програми передбачено моніторинговий супровід занять. Психодіагностичній оцінці в рамках програми «Інтелект» підлягають процеси уваги, пам'яті, мовлення, мислення дитини, а також її мотивація навчання. Проведення комплексної психодіагностики дає можливість об'єктивно оцінити якісні показники розвитку пізнавальної сфери дитини.

Ми вважаємо, що введення в початкову школу регулярних розвиваючих занять у формі тренінга за програмою «Інтелект» сприятиме розвитку у дітей пізнавальних здібностей, інтересів, підвищить мотивацію до навчання, особистісного розвитку, а включення дітей в постійну пошукову і творчу діяльність, співпрацю з іншими людьми створює умови для її соціального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Пиаже Ж. Теория Пиаже. Разд. III: Теория стадий // История зарубежной психологии. 30-е – 60-е годы XX века. Тексты – 232 с.
2. Зак А.З. Развитие интеллектуальных способностей у детей 6-7 лет: Учебно-методическое пособие для учителей // М.: Новая школа, 1996. – 288 с.
3. Люблінська А.А. Вчителю про психологію молодшого школяра // М., 1987. – С. 35–108.
4. Бевз В., Главник О. Основні положення щодо оформлення тренінгів. <http://ru.osvita.ua/school/method/technol/598/>

Левицька І.М.

аспірант,

*Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка*

ОБРАЗ ФІЗИЧНОГО «Я» У СТРУКТУРІ Я-КОНЦЕПЦІЇ ДІВЧАТ РАННЬОГО ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

В останні роки все більшого значення набуває проблема впливу зовнішності людини на її успішність у різних сферах діяльності: професійній, комунікативній, лідерській тощо. Поведінка людини в різних ситуаціях великою мірою залежить від усвідомлення свого фізичного вигляду. Люди з привабливою зовнішністю можуть досягати більших успіхів у житті, краще налагоджувати соціальні стосунки. В своїх дослідженнях багато вчених зауважують, що, особливо для дівчат раннього юнацького віку, важливим фактором оцінки свого тіла стає фізична привабливість, котра відображається в міжособистісних стосунках та служить позитивним підкріпленням почуття свого «Я». Крім того, самопрезентація відіграє виняткову роль у формуванні